

*De elever som kan komma till skolan i Betlehem samlas varje morgon klassvis till uppställning på skolgården och ber en kort morgonbön innan skolarbetet börjar.
Foto: IM Adrian*

Ur innehållet:

Rektor Ruba Aburdeineh: Ockupationen är brutal

Påsk i Jerusalem: Ljuset i graven – mysteriet med den heliga elden

Jerusalem – goda grannar i skuggan av krig

Allvarligt hot det armeniska kvarteret i Jerusalem

Det går inte att vara tyst!

Krig eller fred – ÖB eller ÄB?

sid 4

sid 7

sid 10

sid 15

sid 18

sid 22

Vad är Svenska Jerusalemsföreningen?

Svenska Jerusalemsföreningen grundades 1900 och har sedan dess varit verksam i Jerusalem och Betlehem genom skolor och sjukhus.

I dag driver föreningen Den Gode Herdens skola för drygt 300 palestinska barn från förskola till studentexamen. Mer än 60 procent av driften betalas via gåvor från enskilda givare, stiftelser, fonder, kollektor och faddergåvor.

Föreningen äger också det största regionsjukhuset i Betlehemsområdet, en fastighet som hyrs ut till det palestinska hälsovårdsministeriet.

Biskop emeritus Jan-Olof Johansson, Växjö, är ordförande.

Svenska Jerusalemsföreningens tidskrift utkommer med fyra nummer per år. Den skickas till präster och diakoner i Svenska kyrkan samt till den som gett en gåva till Svenska Jerusalemsföreningen.

Adressregistret används enbart för Svenska Jerusalemsföreningens verksamhet.

Du som inte får tidskriften hem till dig men vill ha den kan meddela sydvind@gmail.com eller sätta in en gåva till Svenska Jerusalemsföreningen på Bg 401-3330 och på talongen ange "ny medlem".

Medlemsavgiften i Svenska Jerusalemsföreningen är 150kr/år, eller livslångt 750 kr.

Swish

Du kan på ett ännu enklare sätt ge en gåva till Den Gode Herdens svenska skola i Betlehem. Om du har swish, så kan du swisha din gåva. Numret är 123-218 27 23. Skriv "Gåva till skolan"!

Autogiro

Du kan bli regelbunden gåvogivare genom att ansöka om Autogiro. Med Autogiro dras varje månad det belopp som Du önskar ge. .

Tre ben

Svenska Jerusalemsföreningen vill genom skolverksamheten:

- **stärka kvinnans ställning** genom att erbjuda kvalificerad undervisning för flickor och rusta dem för att ta ansvar i det lokala samhället
- **bidra till fred och försoning** och erbjuda såväl kristna som muslimska barn i Betlehemsområdet undervisning. Om barn har varit bankkamrater i upp till tolv år, menar Jerusalemsföreningen, att man därmed har byggt broar över religions- och kulturgränser som leder till förståelse för varandra i en region där dessa kontakter inte är alltför vanliga
- **stärka den kristna minoriteten** i Jesu egen födelsestad.

Läs mer på: www.jerusalemsforeningen.se
Där finns också tidskriften att läsa.

Ordföranden har ordet: Betlehem nu.....	3
Rektor Ruba Aburdeineh: Ockupationen är brutal.....	4
Påsk i Jerusalem: Ljuset i graven – mysteriet med den heliga elden.....	7
Jerusalem – goda grannar i skuggan av krig.....	10
Allvarligt hot det armeniska kvarteret i Jerusalem.....	15
Det går inte att vara tyst!.....	18
Krig eller fred – ÖB eller ÄB?.....	22
Gunnar Weman in memoriam.....	23
Pilgrimsfärd för en rättvis fred.....	24
Nya ledamöter i Svenska Jerusalemsföreningens styrelse.....	26
Tack, Göran Rask!.....	28
Stipendium till Anafora, egyptisk ekologisk farm och kloster i Egypten.....	29
Vill du plocka oliver i Betlehem?.....	29
Gåvoredovisning.....	30
Vill Du bli regelbunden stödjure.....	31
Adresser.....	32

Ordföranden har ordet:

Betlehem nu

”Hur har de det nu i Betlehem?” Det är en fråga som jag ofta får i dessa dagar. Många undrar hur kriget som rasar i Gaza påverkar Betlehem några mil bort och om det som kommer fram i nyhetsmedia om situationen på Västbanken också gäller Betlehem.

Betlehem och Palestina i stort är i praktiken fortfarande isolerat genom att gränsövergångarna (checkpoints) i den mur som israelerna byggt för att skydda sig mot terrorister ofta är stängda. De har öppnats på senare tid några timmar om dagen då köerna blir långa och osäkerheten att få komma igenom ändå är stor.

Det är också svårt att ta sig mellan de palestinska städerna då den israeliska militären stänger av vägar och sätter upp vägspärrar och stoppar bilarna för kontroll. Den resa som skulle kunna gå på en timme kan ta flera timmar.

*Turisterna uteblir i Betlehem och föräldrarna till eleverna på skolan har svårt med pengar till att betala sin andel av skolpenningen.
Foto: J-O Johansson*

Uteblivna turistströmmar sätter press på ekonomin

De som hade tillstånd att ta sig till Jerusalem en mil bort för att arbeta där har fått sina tillstånd indragna. De som arbetar i kyrkor har dock kvar sina tillstånd och kan komma till sina arbeten i Jerusalem i den mån checkpointerna är öppna som angetts. Men allt kan ändras utan förvarning.

Några turister kommer inte till landet. Det är inte bara svenska UD som avråder från icke nödvändiga resor till Israel och Palestina och intresset för att åka dit är heller inte stort nu.

Den uteblivna turismen och de indragna tillstånden för arbete i Jerusalem

slår hårt i Betlehem. Arbetslösheten är mycket stor. Turismen är avgörande för Betlehems ekonomi.

På Den Gode Herdens skola pågår dock undervisningen och de flesta barnen kan komma till skolan. Till några barn som bor utanför stan som inte kan komma till skolan försöker lärarna ge undervisning på distans så gott det går.

Oron och rädslan är stor för vad som händer och kan komma att hända. Psykologer har anlåtats som kan ge både elever och lärare stödsamtal då man får bearbeta sina trauman och sin ångest.

Rektor Ruba skriver om läget på skolan längre fram i denna tidskrift.

På grund av den höga arbetslösheten minskar de lokala ekonomiska insatserna som skolvigter och annat stöd. Det ställer större krav på oss i Sverige som stöder Den Gode Herdens skola.

Vi är tacksamma för de gåvor som kommit in i samband med julen både från er som enskilda givare och från församlingar i form av kollekt. Julen är över men gåvor till dagens Betlehemsbarn behövs mer än väl nu också.

I detta nummer finns ett aktuellt kollektupprop att läsa upp i kyrkan. Att ge skolan stöd är att bidra till den fred som känns långt borta idag men som vi inte får ge upp hoppet om. Ett fortsatt stöd till skolan inger hopp för både elever och lärare.

Tack för allt stöd och alla gåvor, hälsar både elever och lärare från Den Gode Herdens skola i Betlehem.

■
Jan-Olof Johansson
Ordförande, biskop emeritus

Rektor Ruba Aburdeineh:

Ockupationen är brutal

Som läsarna nog minns från min artikel i förra numret av denna tidskrift, konstaterade jag då att det kommer att bli massiv förstörelse i Gaza när de israeliska soldaterna fortsätter sin etniska rensning av den palestinska civillbefolkningen med godkännande från flera av världens ledare.

Samtidigt fortsätter människorättskamparna sina protester i huvudstäder runt om i världen för att sätta press på sina regeringar att införa sanktioner mot den israeliska regeringen för att stoppa detta ojämlika krig där kvinnor och barn lider mest.

På Västbanken lider vi av brutaliteten som ocku-

Troget står rektor Ruba Aburdeineh varje morgon på trappan till skolan och ingjuter mod i eleverna.
Foto: LM Adrian

panterna utsätter oss för. Vi berövas rörelsefriheten mellan städerna. Dagligen invaderas de palestinska städerna. Dagligen dödas våra ungdomar och dagligen sker arresteringar även här.

I allt detta påverkas utbildningsinstitutionerna väldigt mycket. På Västbanken har våld och oroligheter blivit en del av vardagen. Skolor fungerar här både som fristäder och som plåster för motstånd.

I skolor över hela det palestinska territoriet stör nyhetssändningarna lugnet i klassrummen. Rutinen för lektioner och lärande avbryts av stunder av rädsla och osäkerhet när elever och lärare navigerar i ockupationens verklighet.

För våra elever på Den Gode Herdens svenska skola, liksom för andra elever i resten av de palestinska områdena, genomsyrar traumat av att leva i en krigszon varje del av deras lärande.

Rädsla att förlora en anhörig

Rädslan för våld, förlust av nära och kära och rädslan för att en förälder ska arresteras påverkar deras förmåga att koncentrera sig och lära sig, särskilt gymnasieelever som avgörande proven och examina,

Trots alla utmaningar som våra elever står inför förblir skolan en viktig plats för eleverna.

Lärarna inspirerar oss dagligen genom sina innovativa undervisningsmetoder och kreativa tillvägagångssätt för att upprätthålla undervisningen och ge eleverna en känsla av hopp.

Skolledningen samarbetar med institutioner som ska öka våra studenters välbefinnande, med psykologkontakt och övrig rådgivning.

Teater för att bearbeta känslor

Vi har också samarbete med Al-Harrah-teatern för att integrera drama som uttrycksätt för att bemästra den rådande situationen. För föräldrarna har vi skapat en stödgrupp, speciellt för de familjer vars fäder arresterats.

Våra elever inspirerar oss dagligen med sin anmärkningsvärda motståndskraft och beslutsamhet att fullfölja sina drömmar trots oddsen mot dem. Det enda som finns kvar för oss som palestinier är vår utbildning, som anses vara den plattform som vi kan nå ut till världen på.

Vad vi behöver är att världen stöder vår rätt att leva fritt utan alla typer av nedvärdering som vi som palestinier går igenom.

Livet i skolan under krigstid är ett bevis på en sund motståndskraft. Trots de utmaningar och hinder som våra elever och lärare står inför förblir vi orubbliga i vårt engagemang för utbildning och strävan efter en bättre framtid.

*Musik och teater hjälper barnen att bemästra deras trauma.
Foto: LM Adrian*

Lärarna improviserar och söker nya vägar för pedagogiska metoder för att hålla elevernas humör uppe. Foto: LM Adrian

oss! Ert stöd behövs extra mycket just nu, eftersom studenternas familjer lider ekonomiskt på grund av flera omständigheter; arbetstillstånd i Israel är indragna, uteblivna löner från de palestinska myndigheterna och uteblivna turistströmmar.

Tack för ditt stöd!

Håll dig uppdaterad genom att följa oss
(The Good Shepherd' Swedish School)

Ruba Aburdeimeh
Rektor

Trots ständiga rapporter om fängslanden och militär intervention också i Betlehem håller barnen humöret uppe. Foto: LM Adrian

Ljuset i graven – mysteriet med den heliga elden

Något märkligt händer varje påskafton sedan år 1106 i Den heliga gravens kyrka i Jerusalem. Ett blått ljus, en eld till synes utan någon rimlig mänsklig förklaring. Ett mirakel, ett Guds under, ett tecken på att Herren är uppstånden, att han sannerligen är uppstånden.

Kyrkliga dignitärer, troende och forskare har försökt förstå vad som sker när elden spontant verkar blossa upp.

Den grekiske ortodoxe patriarken går in i det lilla kapellet som är byggt över Jesu grav och som i dag är centrum i Gravkyrkan. Alla levande ljus och lampor i hela kyrkan är släckta. Ingenting får brinna. Patriarken knäböjer i bön framför stenen som täcker platsen för Jesu grav. Innan han går in för att be har oberoende representanter för israeliska myndigheter kontrollerat att han inte har något med sig som han kan använda för att tända eld. Det enda han har med sig är några tillsynes släckta oljelampor. Seden att visitera patriarkerna uppkom under den ottomanska tiden då det började spridas rykten om att elden var lurendrejeri.

Blixten som slog ner

När patriarken kommer ut ur kapellet med elden tänder han 33 ljus, som en symbol för de 33 år som Jesus levde på jorden. Elden från dessa ljus sprids vidare till alla i kyrkan. Trängseln är stor.

Fullständigt kaos utbryter då alla så fort som möjligt vill få sina egna ljus tända av den heliga eldens låga. Tusentals ljus tänds på någon minut. Att inte fler incidenter eller större olyckor skett genom åren är ett under.

Några gånger kunde det ha gått riktigt illa. Till exempel berättas det om gatukravaller när västliga korsfararna år 1099 kom i konflikt med lokala kristna om vem som hade rättigheten att ansvara för den heliga eden.

Eller den gången år 1579 då den armeniske patriarken bad dag och natt för att han skulle vara den som fick sina ljus tända så att han kunde dela elden vidare i staden. Om detta skedde skulle maktfördelningen förskjutas bland de kristna i Jerusalem. Visst tillhörde han den äldsta kyrkan i staden, men som främst i rang räknades ändå den grekisk-ortodoxe patriarken.

Enligt legenden träffade elden en pelare nära ingången till Gravkyrkan. Hettan från elden gjorde inte endast stora sprickor i pelaren utan tände ett ljus som den grekisk-ortodoxe patriarken höll i sin hand.

En vanlig dag står tre ljus tända på marmorbrädan som täcker Jesu grav. Foto: Jan-Olof Aggedal

Ordningen behövs. Den heliga elden har alltid förmedlats till de troende genom den grekisk-ortodoxe patriarken som först räcker den vidare till den armeniske patriarken och sedan till kopterna.

Naturligtvis har sprickorna undersökts. Olika kemiska analyser har gjorts och den vanligaste teorin är att ett blixtnedslag drabbade Gravkyrkan, orsakade sprickorna i pelaren och att värmestrålningen antände ljus och oljelampor som fanns i närheten.

Omfattande säkerhet

I modern tid är säkerhetsarrangemangen stora. Israeliska myndigheter har inte bara begränsat antalet människor som får vistas inne i Gravkyrkan utan även hur många som släpps in på planen framför Gravkyrkan och in de kristna kvarteren i gamla staden.

Det allvarligaste bråket under 2000-talet skedde år 2002 då den grekisk-ortodoxe och den armeniske patriarken blev ovänner inne i kapellet om vem av dem som först skulle gå ut med elden för att möta folkets jubel.

Under bråket utdelades en och annan smocka. Armenierns ljus släcktes gång på gång. Greken fick inte bara sina skor avryckta utan även utslängda till folket innan israelisk polis ingrep. Ceremonin fortsatte och även detta år kunde elden spridas till folket från världens heligaste plats

Vad är det som sker?

Är ljuset Guds mirakel och eller en fantastisk vacker och innehållsrik liturgi?

De flesta menar att det både är ett Guds tecken och en rik liturgi. Det berättas om ett blått ljus som syns vid marmorplattan som i dag finns över platsen för Jesu grav.

Tidigare patriarken Diodorus berättar i en intervju att han ber vissa böner som traditionen har överlämnat till honom, sedan väntar han: *"Ibland tar det några minuter, men normalt sker miraklet omedelbart. Från själva stenens kärna strömmar ett obestämt ljus fram. Ljuset stiger upp ur stenen som dimma kan stiga upp ur en sjö, det ser nästan ut som om stenen är täckt av ett fuktigt moln, men det är ljus. Ljuset har en annan konsistens än vanlig eld som brinner i en oljelampa. Vid en viss punkt stiger ljuset upp och bildar en pelare i vilken elden är av en annan natur, så att jag kan tända mina ljus från den."*

Den ortodoxa kyrkans officiella beskrivning är att patriarken under bön lägger en bomullstuss på marmorplattan inne i graven. Efter en stund av bön och åkallan lyser bomullstussen upp och patriarken kan tända ljusen med hjälp av den.

Det är rimligt att det går till så, inte minst med tanke på att patriarken Theophilos III liknar det som händer med vad som sker i nattvarden, att brödet och vinet, som fortfarande är bröd och vin, förvandlas till Kristi kropp och blod. Så är elden en helig eld.

Det är rimligt att det går till så, inte minst med tanke på att patriarken Theophilos III liknar det som händer med vad som sker i nattvarden, att brödet och vinet, som fortfarande är bröd och vin, förvandlas till Kristi kropp och blod. Så är elden en helig eld.

Pelaren vid ingången till gravkyrkan som träffades av blixten. Foto: Jan-Olof Aggedal

*Elden sprids vidare från person till person.
Foto: Jan-Olof Aggedal*

Preparerad bomullstuss?

Frågan som många ställer sig är om bomullstussen är preparerad med något lättantändligt ämne.

Experiment har gjorts med att doppa såväl ljus och som bomull i vit fosfor. Ljusen självantände efter cirka tjugo minuter på grund av att den vita fosfors självantändande egenskaper vid kontakt med luft. Kemister har visat att om fosfor löses i ett organiskt lösningsmedel fördröjs självantändningen tills lösningsmedlet nästan helt har avdunstat. Beroende på vilket lösningsmedel

kunde man i experimenten fördröja antändningen upp till en timme. Enligt historiska källor var dessa kemiska reaktioner kända i Babylon redan på 400-talet f. Kr.

Den tomma graven

Om denna teori är sann är elden uråldrig och symboliskt viktig men inte ett mirakel. Och ändå är berättelserna om märkliga händelser kring elden många även i vår tid. Man kan möta pilgrimer och jerusalemiter som berättar att det blå ljuset spontant tänt lampor och ljus i kyrkan liksom att elden under de första 33 minuterna inte bränner hår eller sveder hud.

Det stora miraklet som firas är att graven är tom, att Kristus är uppstånden, som Theodoros III påpekar, att när kvinnorna kom till graven heter det om den uppståndne i Matteusevangeliet: "Hans utseende var som blixten och hans kläder vita som snö" (Matt 28:3).

Ceremonin med den heliga elden är den största och troligen den viktigaste

av alla årets ceremonier och gudstjänster i Gravkyrkan. För de ortodoxa kristna är den heliga elden i dag så viktig att den sprids över världen med specialflyg till Grekland, Syrien, Georgien, Libanon, Armenien, Ukraina och många andra länder.

■
Jan-Olof Aggedal, Lund

*Ingången till
graven Gravkyrkan.
Foto: Jan-Olof Aggedal*

Jerusalem – goda grannar i skuggan av ett krig

Jerusalem februari 2024 – det har gått mer än fyra månader sedan Hamas den 7 oktober genomförde sin attack mot byarna längs gränsen till Gaza.

Mer än fyra månader har gått sedan Israel påbörjade kriget i Gaza – ett krig där, i skrivande stund, fler än 25 000 palestinier – varav många kvinnor och barn – har dött; ett krig som utlöstes av en terrorattack där 1 200 israeler miste livet och där över 240 personer togs som gisslan.

Fyra månader av chock, sorg och förtvivlan hos människor på båda sidor av kriget. Fyra månader av krigshets och censur från israeliska staten, vilket lett till fyra månader av tystnad mellan de grupper som tidigare försökt föra en dialog över gränser. Fyra månader av rädsla för att tala med "fel" människor, för att säga "fel" saker... Fyra månader som riskerar att traumatisera en framtida generation palestinier och israeler.

En förändrad gatubild

Dessa fyra månader har också påtagligt förändrat gatubilden i Jerusalem. Det är en ödsligare stad, en stad utan besökare – varken turister eller pilgrimer söker sig hit. I stället är det en stad där vara och varannan man (även kvinnor) över 18 år bär vapen. Skyldigheten för inkallade i militären att bära sitt vapen med sig överallt, tillsammans med ett frikostigt utdelande av vapenlicenser, har gjort vapnen till ett vardagligt inslag i stadsbilden.

På grund av kriget gapar samtidigt många butiker, restauranger och caféer tomma. Inte minst i de kristna kvarteren i Gamla stans gränder är det stängt och ödligt – en ödlighet som har förödande konsekvenser för alla de människor som lever av en turistnäring som precis hade börjat återhämta sig efter pandemins nedstängningar.

Var finns hoppet?

Var finner människor i en sådan situation kraft att hålla ut? När man inte längre vet längre vem som är vän och vem som är fiende, och när inga planer på fred eller vapenvila finns inom räckhåll.

På STI har vi talat med vänner, kollegor och partners i olika organisationer och

Mahane Yehuda marknad, februari 2024.

Foto: Karin Ekblom

trossamfund för att försöka förstå var hoppet finns i en till synes hopplös situation. Vad många uttryckt är behovet och nödvändigheten av att ses – att ses för att tala om, och framför allt lyssna på varandras berättelser och erfarenheter. Det mänskliga mötet blir viktigare än någonsin, och det mänskliga mötet är det som ger hopp. Samtidigt är det mötet med den andre som kanske är det allra svåraste just nu. I kristider samlas man helst den som är ens like – den som delar samma bakgrund, samma berättelse, samma tradition.

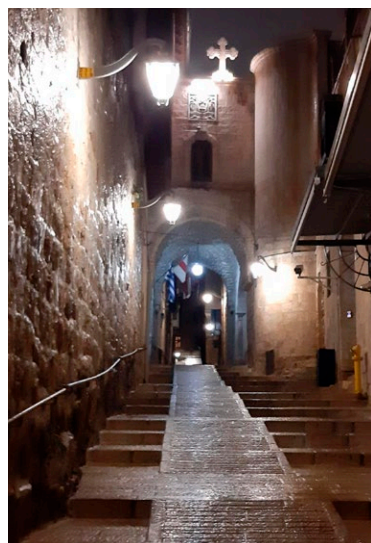
Vikten av goda grannar...

Därför blev vi desto gladare när våra nya grannar - konstakademin i Jerusalem, Bezalel Art Academy - svarade på vår inbjudan om att mötas för att tala om eventuella erfarenhetsutbyten och framtida projekt. Samarbetet med skolan påbörjades redan under våren, och har fortsatt även efter den 7 oktober. Vi var alla överens om att vårt samarbete kanske var viktigare än någonsin, trots utmaningarna som kriget bär med sig.

På Bezalel går elever från hela Israel och från både östra och västra Jerusalem. I en sådan miljö, där judiska, kristna, muslimska och sekulära studenter arbetar tillsammans, känner man så klart av kriget och dess konsekvenser. Inte desto mindre är man fast besluten att trots yttre motsättningar låta konsten vara den förenande vägen framåt, som när till exempel studenter från skolans glas- och keramikavdelning besökte oss under sitt arbete med att – utifrån sin egen tro och tradition - skapa objekt med helig innebörd. Ännu har vi inte sett frukten av studenternas arbete, men vi ser med spänning fram emot en eventuell vernissage på STI i vår.

...och goda samtal

Under de drygt fyra månader som nu gått sedan krigsutbrottet har vi också upplevt hur de olika kyrkorna i Jerusalem intensifierat sitt samarbete och sina samtal över kyrkogränserna, samtal med syfte att stärka och stötta varandra som kristna i en utsatt situation. För de kristna i Jerusalem handlar det inte bara om krigets konsekvenser, i form av arbetslöshet och oro för familj och vänner i Gaza och på Västbanken, utan också om det hot som kristen upplever i framför allt Gamla stan, ett hot i form av upprepade trakasserier från framför allt israeliska bosättare mot präster och kyrkobyggnader. Ett hot som trappats upp under den nuvarande israeliska regeringens styre.

*Gamla staden, Jerusalem,
januari 2024.
Foto: Karin Eklom*

*Kaplan Karin Eklom möter
studenter från Bezalel Acade-
my i Birgittakapellet på STI.
Foto: Hiba AbuArafeh*

I en sådan kontext handlar goda grannar om överlevnad. Att vara kristen betyder dock tyvärr inte att man per definition har lättare för att umgås med kristna än med andra, och kanske framför allt inte i Jerusalem där kyrkorna mer har hållit sig för sig själva och inte haft det ekumeniska arbetet högst på agendan. Men kriget och det omgivande hotet har tvingat fram en förändrad hållning.

Christmas greetings

Inte minst märktes detta under årets traditionsenliga julhälsningar, de så kallade Christmas greetings, då stadens patriarker och biskopar bjuder in kollegor för att tillsammans fira undret i Betlehem, genom att dricka kaffe (och traditionsenlig konjak...), äta sötsaker och hälsa varandra varandra God jul. Det är inte varje år som alla kyrkoledare väljer att närvara, men i år var uppslutningen nästan total. Efter närmare fyra månader av krig och oro fanns ett större behov än på länge att komma samman, tala och dela erfarenheter kristna emellan.

Christmas greetings hos det grekisk-ortodoxa patriarkatet med patriark Theophilos III i mitten. Foto: Maddi Froiland

För första gången någonsin bjöd även den syrisk-ortodoxe ärkebiskopen in sig själv och sina medarbetare till den lutherske biskopen för att önska God jul. Detta har som sagt inte hänt tidigare men själv förklarade ärkebiskopen syftet med sin visit med orden "för att vi är varandras närmaste grannar".

Ärkebiskop Jack Yakoub från den syrisk-ortodoxa kyrkan hälsar på och önskar God jul hos den lutherske biskopen Ibrahim Azar. Foto: Maddi Froiland

Week of Prayer

Behovet hos kristna systrar och bröder av goda grannar och av att mötas gemensamt märktes också under årets ekumeniska Week of Prayer (for peace in Jerusalem). Precis som över hela världen firas denna vecka även i Jerusalem, och precis som alla tidigare år kommer kristna från olika traditioner samman i bön om enighet och fred. På grund av kriget var kyrkorumen och bänkraderna inte lika

välfyllda som tidigare år – vanligtvis lockar denna vecka besökare och pilgrimer från hela världen. Men budskapet som genomsyrade predikningar och meditationer – från armenier till kopter, från lutheraner till katoliker – var desto kraftfullare och fullmatade med budskap. I sin predikan i Saint Saviour Church poängterade franciskanernas överhuvud i Jerusalem, Fader Francesco Patton, vikten av att stadens kristna håller samman eftersom "de krafter som vill splittra oss redan ser oss som EN", det vill säga att som kristna palestinier, en minoritetsgrupp i dubbel bemärkelse, har man inte "råd" med att (åtminstone utåt...) vara oense. Goda grannar handlar, åter, om överlevnad.

*Gudstjänst i St. Saviour Church under Week of Prayer.
Foto: Maria Wälsten*

Åsiktsskillnader och oenigheter mellan kyrkorna är dock något som i första hand bör tillskrivas kyrkolekdarna; Här i Jerusalem uppfattar inte de lokala kristna sina olika kyrkotillhörigheter som ett problem eller ett hinder för gemenskap. Istället vet de att i en hotad tillvaro är det viktigare att leva som goda grannar, bortse från skillnader och i stället se till att få familjelivet och vardagen att fungera – inte minst med tanke på de många äktenskap som ingås över kyrkogränserna.

Kanske är det också därför som det tillfälle under Week of Prayer där kyrkoskillnaderna tydligast upphör, är i den mottagning som hålls i varje

Week of Prayer – gudstjänst i armeniernas katedral St. James. Foto: Don Binder

*Pastor Sally Azar predikar under Week of Prayer i den lutherska kyrkan.
Foto: Custody of Terra Sancta*

kyrka efter den gemensamma bönen? Det är när vi delar måltid med varandra som vi möts utan åtskillnad och det är då som vi för en stund glömmer bort dogmer och allt annat som skiljer oss kristna åt.

Jag tänker ofta på Sister Azisas ord under den avslutande gudstjänsten på Week of Prayer 2022 – då vi i över ett år av pandemi och isolering levte skilda från varandra, nu äntligen kunde fira gudstjänst och be tillsammans igen: "Vi behöver varandra, och ju mer vi ses desto mindre främmande blir vi för varandra. Ensam är ingen stark, men tillsammans kan vi sprida ljuset från evangeliet, bidra till dialog och möten och vara ledstjärnor i mörkret. Och skapa fred."

Ord som bar oss då och som efter fyra månader av krig fortsätter att bära.

■
Jerusalem, februari 2024

Karin Ekblom, kaplan vid STI – Svenska Teologiska Institutet i Jerusalem

Stort tack till mina kollegor Maria Wålsten, Hiba AbuArafeh och Don Binder, som bidragit med bilder.

*Popcorn och kaffe - mottagning efter bönen i den etiopiska kyrkan under Week of Prayer.
Foto: Maria Wålsten*

*Sång och trummande framfört av kvinnorna i den etiopiska församlingen under årets Week of Prayer.
Foto: Maria Wålsten*

Melkiternas biskop Yaser bjuder in oss att dela det välsignade brödet och vinet under den avslutande gudstjänsten under Week of Prayer 2024. Foto: Don Binder

Allvarligt hot mot det armeniska kvarteret i Jerusalem

Det armeniska kvarteret i Jerusalems gamla stad står inför sin största kris på länge. En judisk affärsman med kopplingar till den radikala bosättarrörelsen står i beredskap att ta över en fjärdedel av kvarterets territorium och sedan några månader tillbaka har situationen tillspetsats. Planerna verkar vara att bygga ett lyxhotell. Om de förverkligas ändras villkoren dramatiskt för Jerusalems armenier.

– Det är en lång kamp, i motvind, men vi står enade, säger armenier i Jerusalem.

Hur uppstod denna situation? Sedan länge pågår en kampanj för att alltmer av Jerusalem ska komma under judisk kontroll. I många delar av det tidigare arabiska östra Jerusalem vräker myndigheterna de arabiska familjer som bott där med förklaringen att de saknar papper på att de äger huset. Sedan flyttar en judisk familj in.

Också i Jerusalems ikoniska och turistiska gamla stad sker detta. För snart tjugo år sedan var det en mindre skandal då det framkom att det grekisk-ortodoxa patriarkatet, en stor fastighetsägare, hade ingått ett långt leasingavtal med en judisk bosättningsorganisation gällande två anrika hotell i Gamla stan. Nu har vi en liknande händelse som gäller det armeniska patriarkatet. Att sälja eller att på lång tid hyra ut egendom till judar betraktas oerhört negativt av palestinierna som länge kämpat mot judiska bosättningar och judiskt övertagande av fastigheter i palestinska områden.

Ett kontroversiellt avtal

År 2021 ingick den armeniske patriarken av Jerusalem, Nourhan Manougian, ett leasingavtal på 98 år gällande en del av det armeniska kvarteret med en judisk affärsman från Australien. Avtalet gäller ett betydande område som idag omfattar en parkering, byggnader som tillhör patriarkatet och fem armeniska familjers hem.

Ingen förstår varför patriarken gjorde detta och när kritiken ökade valde man att skylla på

Hagop Djernazian är tacksam för allt stöd i kampen.

Foto: Privat

en präst som avskedades och skickades i väg. Det tystade inte kritiken och efter kraftig mobilisering bland kvarterets armenier kände sig patriarken och den övriga ledningen för patriarkatet tvungna att upphäva avtalet i oktober förra året.

Efter att företaget som planerar en byggnation på platsen, Xana Gardens Ltd, fick brevet från patriarkatet om att avtalet sägs upp skickade det i början av november in grävmaskiner och traktorer. De började gräva upp asfalten och riva ett stängsel mest för att markera att man betraktar platsen som sin. Lokala armenier dök upp för att försvara sitt område. Arbetena pausades men företaget skickade beväpnade bosättningsdomar för att hota armenierna varvid slagsmål utbröt.

Vaksamhet dygnet runt

Efter några lugnare veckor utbröt igen slagsmål i slutet av december då mer än 30 män beväpnade med stenar, påkar och hundar dök upp och anföll de armenier som sedan flera veckor tillbaka höll

vakt på området. Efter 20 minuters handgemäng kom polisen på plats och arresterade ett antal personer från vardera sidan. Det visade sig sedan att de personer som angräp armenierna hade fått betalt av Xana Gardens.

En av ledarna för motståndet är Setrag Balian som förklarar företagets agerande.

– De trodde att vi är de mest fridsamma av alla och därför också de mest rädda. De märkte sedan att vi visserligen är de mest fridsamma men de minst rädda. Nu bevakar vi unga platsen dygnet runt. Våra mödrar och mormödrar lagar mat och kommer med den till oss. Det är en verklig enighet som jag inte har sett bland armenierna på ett bra tag. Prästerna och biskoparna är med oss, patriarken har besökt oss. Vi visar den armeniska världen att vi övervinner svårigheterna när vi arbetar i enighet.

Patriarken kritiserades hårt för att ha skrivit på avtalet. Är han förlåten nu efter att ha upphävt det?

– Låt oss lämna förlåtandet åt männen i kaftan; det är deras uppgift. Gud må förlåta dem som syndat och gjort fel. Patriarken har redan betalt ett pris. Nu går vi vidare.

När bosättarna kom och hotade er var de beväpnade. Var ni rädda att de skulle använda sina vapen?

– Jag stod framför dem, många andra gjorde det, också präster. Vi var inte rädda. Jag kände faktiskt ingen rädsla, vilket förvånade mig. Äldre armenier har alltid betonat att vi måste vara försiktiga. Men inte denna gång. Andan var nu att de kommer för att ta vår mark och det kan vi inte tillåta.

Setrag Balian är en av dem som startade rörelsen för att rädda det armeniska kvarteret. Foto: Lance Levenson

Framgångsrik gräsrotsrörelse

Efter det stora bråket i slutet av december beslöt en israelisk domstol att området ska vara under armenisk kontroll tills rättsaken mellan patriarkatet och företaget avgjorts. Detta är en stor seger för armenierna och just nu finns inga maskiner från företaget på plats. Armenierna håller dock fortsatt vakt dygnet runt eftersom man aldrig kan vara säker på när något igen händer.

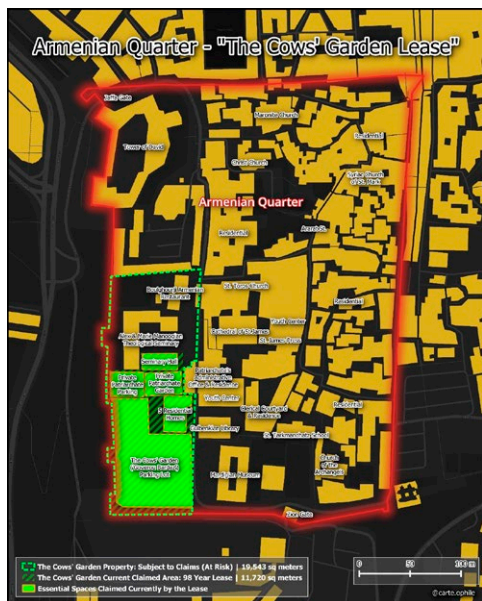
Twisten har nu gått till domstol och frågan är om leasingavtalet gäller, vilket Xana Gardens hävdar, eller om den ensidiga uppsägningen gör att avtalet är hävt. Patriarkatet har engagerat advokater för detta, både lokala och från Armenien och USA som kommer att driva synpunkten att avtalet inte ingicks på rätt sätt, utan innehöll skumma delar som inte var kända. Det kan ta lång tid innan rättsaken avgörs.

De unga armenier som försvarar sitt kvarter har grundat organisationen SaveTheArQ, som måste betraktas som en framgångsrik gräsrotsrörelse. De har en imponerande närvaro på sociala medier och trots att detta sker i skuggan av det förödande kriget i Gaza har man lyckats få uppmärksamhet i media, också av stora medieföretag som BBC och den franska tidningen Libération. Aktivisterna har också

nått ut till västerländska ambassader och har full uppbackning av kyrkoledarna i Jerusalem. Frågan har också diskuterats i det brittiska parlamentet och i den amerikanska kongressen.

Vid sidan av Setrag Balian är Hagop Djernazian en av rörelsens frontfigurer. Han betonar hur viktigt det är med allt stöd man har fått.

– Det här handlar om framtiden för det armeniska kvarteret och berör därför alla oss som bor här, förklarar han. Det handlar också om att bevara demografin och status quo i Gamla stan. Om vi förlorar denna kamp är det ett allvarligt slag mot den kristna närvaron här. Därför står vi eniga i denna kamp och har fått mycket stöd från olika håll, både lokalt och internationellt.

Det armeniska kvarteret. Det är området i grönt nere till vänster som striden gäller.

■
*Swante Lundgren,
docent i judaistik i Lund*

Fotnot:

Man kan hålla sig uppdaterad om vad som händer genom att följa SaveTheArQ på sociala medier.

Det går inte att vara tyst!

Sanningen är att det inte går att vara tyst, skriver den prisbelönte israeliske journalisten Gideon Levy i den israeliska dagstidningen Haaretz söndagen den 4 februari. Kriget i Gaza har då pågått i nästan fyra månader och när detta publiceras har det gått ytterligare ca en månad.

Troligen pågår ännu den israeliska arméns dödande av barn, ungdomar, kvinnor och civila män i Gaza. Den 3:e februari dödades i Gaza, Enligt Gideon Levy dödades i Gaza ett barn varje kvart dygnet runt. Ingen förklaring eller ursäkt kan någonsin försvara detta fruktansvärda, skriver Levy, och fortsätter som en profet med orden – Det går inte att vara tyst!

Tre böcker

Jag vill inte försöka förklara varför Mellanöstern återigen är i en storkonflikt där det är svårt att se något ljus skymta i framtiden. Däremot har jag i vinter läst tre nyligen utkomna böcker om Israel och Palestina där det från olika utgångspunkter finns några gemensamma budskap till oss som läser denna tidskrift.

Vi läser tidskriften för att vi är intresserade av att skapa en god framtid för elever, lärare, rektor och personal på Den Gode Herdens skola. Är livet bra för skolans palestinska flickor och pojkar är det oftast bra även för övriga som bor och vistas i Det Heliga landet!

Men även motsatt – är det inte bra i landet är det ofta svårt för eleverna i skolan, som nu.

BÖCKERNA JAG LÄST ÄR:

- Den prisbelönte författaren, forskaren och diplomaten Ingmar Karlssons bok **Folket som inte fick finnas - Palestiniernas historia**
- Den likaså prisbelönte författaren, pastorn och professorn Mitri Rahebs bok **Decolonising Palestine - The Land, The People, The Bible**
- Den också hedersbelönade författaren, teologie hedersdoktorn och pastorn Peter Halldorfs bok **Guds Israel? I profeternas spår genom omstritt land**

Sumud

Det som inger hopp i denna hopplösa tid är den livsinställning som finns hos många palestinier och som kallas "sumud" (ståndaktighet i att leva konstruktivt i kaos och hopplöshet).

Peter Halldorf ger exempel från profeten Habackuk: "När fikonsträdet inte knop-pas, vinstocken inte bär frukt, olivskörden slår fel, fälten inte ger gröda, fåren är borta ur fällan och hägnen är tomma på kor, firar profeten Habackuk sin gudstjänst och lever sitt liv i en orubblig hållning präglad av 'sumud' i sina ord: 'Men jag vill jubla över Herren, glädja mig över Gud, min räddare'"

För palestiniern är olivträdet en symbol för 'sumud'.

Det är denna "sumud" som Mitri Raheb beskriver som kreativt skapande för att överleva. Det är "sumud" som gör att palestinier som pastor Mitri Raheb ger sitt folk inte bara hopp i ord utan skapar arbete och utbildning. Han har skapat och leder idag flera utbildnings-institutioner, nämligen Dar Al-Kalima University (DAK) universitetet för film, konst och hantverk i Betlehem med filialer bl a i Gaza. Han är också ordförande i Den Gode Herdens skolas lokala styrelse. "Sumud" är en faktor som gör att palestinierna fortfarande finns kvar i Det Heliga landet trots ockupation och förtryck. De har varit ockuperade förr. På Jesu tid var de ockuperade av det romerska imperiet, innan dess var det assyrier, babylonier, greker och efter romarna var det bysantiner, ottomaner och engelsmän.

Nu är det israeler som inte tillåter palestinier att leva i frihet. För många blir livet för svårt med dystra framtidsutsikter. Det svåra alternativet är då att emigrera, vilket gör att de flesta härdar ut och stannar trots allt, i mycket tack vare den "sumud" alla delar.

Makten skriver historien

Ingmar Karlsson skriver inte uttalat om det palestinska folkets "sumud" men skildrar palestinerna som ett folk som förblir i landet under årtusenden trots imperiers och korsfarares våld och förtryck.

Han beskriver tydligt att det inte var till "ett land utan folk" som det dåvarande brittiska imperiet inbjöd utsatta judar från Europa att invandra till. Ingående skildrar Karlsson hur stormakten England bortsåg från det palestinska folkets rätt och i sin koloniseringsideologi gav bort rätten att styra över det dåvarande Palestina till ett främmande folk.

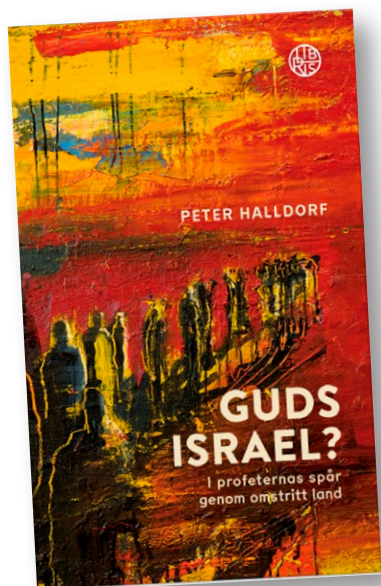
Karlsson, liksom Halldorf, beskriver även att det i den tidiga sionistiska rörelsen fanns tydliga röster som talade om att bara ett liv i samförstånd med den bofasta palestinska befolkningen skulle ge en trygg framtid för de invandrande judarna.

Buber, Einstein, Arendt och Ehrenpreis – judar med "grumliga hjärnor"

Bland dem fanns Martin Buber, Albert Einstein, Hanna Arendt och Marcus Ehrenpreis. Men de rösterna lyssnades inte till utan de ansågs vara "judar med grumliga hjärnor" och "nationella avfallingar" som Halldorf citerar från ord av Israels förste ledare David Ben Gurion.

Den segrande makten skriver sin historia och använder andra ord, vilket märks när Ingmar Karlsson beskriver sin välgrundade forskning om de historiska förloppen i hur staten Israel blev verklighet. Det han, samt även Peter Halldorf nämner, finns inte i maktens historieber beskrivning.

Tragiskt nog kan vi i dag se att de fruktansvärda terrorhandlingar Hamas utförde

den 7 oktober har sina direkta paralleller till liknande terrorhandlingar utförda av de judiska terrorgrupperna Irgun och Sternligan på 1940-talet. Ingmar Karlssons beskriver, med hänvisning till israeliska källor, deras bestialiska våldtäkter och mord på palestinska barn, kvinnor och män. Flera av oss har läst att Irgun och Sternligan den 9 april 1948 genomförde en massaker mot bybor i den palestinska byn Deir Yassin där de dödade hundratals, även barn, våldtog och dödade kvinnor samt sköt ihjäl redan bakbundna män.

Ingmar Karlsson skriver på sid 111-147 om flera terrorattentat av båda sidor och några av de namngivna dåvarande terroristerna var Menachim Begin och Yitzhak Shamir som senare skulle bli premiärministrar i Israel. När Begin vid ett tillfälle år 1949 skulle besöka USA skrev Albert Einstein och Hanna Arendt ett öppet brev i New York Times där de manade till bojkott av Begin på grund av det han symboliserade.

Är samlevnad möjlig?

Alla tre böckerna skrevs före Hamas fruktansvärda terrordåd den 7 oktober och det efterföljande hemska vedergällningskriget i Gaza.

Trots hemsckheterna den 7:e oktober och med alla oskyldiga civilas död och lidande i vedergällningen kanske det trots allt kan bli fred och försoning, även om de flesta i dag tror att det är omöjligt.

Jag vill dock fortfarande tro att de israeler och palestinier som Ingmar Karlsson och Peter Halldorf skriver om står kvar i sin tro på ett gemensamt demokratiskt samhälle med plats för alla medborgare oavsett religion och ras.

Mitri Raheb skriver att det finns framtidshopp i de "många judar som vill leva i fred med oss palestinier".

Fanatisk nationalism på båda sidor

För att detta ska bli verklighet behöver dock den fanatiska nationalism som finns hos båda folken lämnas, den som inte ger utrymme för den andres existens, samt den som koloniserar den andre och som vi ser så tydliga uttryck för i den nuvarande israeliska regeringen, samt i Hamas hos palestinierna.

Men de utgör inte majoriteten av judar och palestinier i Israel och Palestina.

Peter Halldorf citerar en samtida profet och namne till profeten Jeremia, rabbinen Jeremy Milgrom, som säger att "nationalismen är i dag den mest utbredda formen av avgudadyrkan".

Det har alltid funnits imperier som koloniserat och härskat över andra folk. De flesta folk har historisk erfarenhet av det – antingen var man ett imperium eller så var man ockuperad av ett imperium.

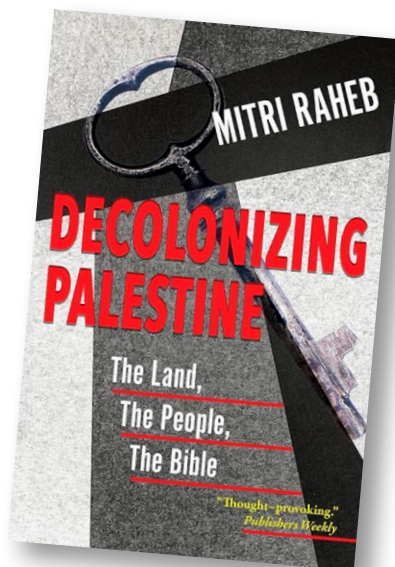
Ingen återgång till Stormaktstiden här

Vi svenskar har historisk erfarenhet av att vara härskare, ockupanter. Kanske vi därför har svårt att förstå folk som är eller har varit koloniserade och ockuperade. Dock finns det ingen rörelse i Sverige för återgång till "Stormaktstiden".

Tyvärr finns rörelser i världen som vill åter skapa forna tiders härskarmakt, som Ryssland i förhållande till Ukraina.

Palestinierna har upplevt detta och Palestina är fortfarande ett av de länder som inte blivit fritt från att vara koloniserat. Trots flera uppror och försök att skapa ett liv i fred och samförstånd mellan de koloniserande judar som bosatt sig i Palestina och det palestinska folket har detta ännu inte blivit verklighet, som det till exempel blev för 30 år sedan i Sydafrika.

En del palestinier lever under dubbel kolonisering då kristna palestinier förutom en politisk kolonisering även upplever sig vara koloniserade av den kristna sionismens oförsönliga fanatiska övertygelse, vilket Mitri Raheb skriver initierat om. Kristna i väst behöver bearbeta detta!

"De hade allting gemensamt."

En gemensam tråd i dessa tre böcker är vetenskapen om att det har funnits, och finns, en insikt hos representanter i båda folken om möjligheten att leva tillsammans på ett annat sätt än att härska över den andre. Att leva tillsammans i respekt för den andre och dennes vilja att leva i samförstånd trots olikheten, har funnits och finns hos både kristna och muslimska palestinier och judiska israeler.

Alla tre författarna skriver om detta; Mitri Raheb genom att visa på hur olika folk, språk och religiösa övertygelser lever tillsammans i Schweiz. Peter Halldorf avslutar sin förträffligt innehållsrika bok med orden: "Hur ser vägen till fred och försoning ut? Efter Andens pingst finns ett nytt paradig. De hade allting gemensamt."

I ett sådant paradig finns det en bra framtid för eleverna på Den Gode Herdens skola men till dess det blir verklighet kan vi som vet, hör och ser inte vara tysta!

■
Göran Rask,
tidigare mellanösternsekretrare för Svenska kyrkan
och tidigare skattmästare i Jerusalemsföreningen

Så enkelt är det att ge ett bidrag till Den Gode Herdens skola i Betlehem:
Swisha till 123 218 27 23!

Krig eller fred – ÖB eller ÄB?

Det kan bli krig, sa ÖB.

Det kan bli fred, sa ÄB.

Ungefär så lät det på den årliga försvarskonferensen Folk och Försvar på Högfjällshotellet i Sälen på nyåret. Det är den konferens då ministrar och höga militärer konfererar ledigt klädda som på semester. Det kan vara årets julklappsskjorta av känt märke som Gant eller Eton, uppknäppta i halsen, och gärna matchande tröja därtill som de har på sig.

Men jag har inte förstått varför de inte är klädda som de brukar på konferens. Kanske för att visa att det är lugnt även om det handlar om säkerhet och försvar. Fast jag fick nyligen veta att från början berodde det på att förmiddagarna ägnades åt skidåkning och som After Ski på eftermiddagarna var det konferens. På kvällarna klädde man upp sig enligt etikett till middagen.

Men i år var det annorlunda. ÖB slog an tonen, i grön T-shirt under kamouflagejacka. Nästan som Zelenskyj. Vi måste bereda oss på att det kan bli krig, sa han.

Reaktionerna dröjde inte. Flera tyckte det var bra: Vi svenskar behöver ruskas om och inte fortsätta vår törnrosasömn och drömma att krig bara sker i andra länder. Det räcker inte med att se reklamen på Instagram och på nätet köpa nödradio som har både vev och ficklampa.

En del tyckte att ÖB skrämde upp oss i onödan. Förmodligen, menade man, för att skapa opinion för högre anslag till försvaret.

Bered väg för fred!

Men ÄB svarade lugnt och stilla med att vi behöver bereda vägen för fred. Fromt och förutsägbart, kan tyckas, från vår ärkebiskop. Även om biskopsskjortor finns med kort ärm, fast ha uppknäppt i halsen ser inte så bra ut, verkade han klädd för både konferens och middag, knappast för skidåkning. (En vinröd T-shirt kunde jag annars lånat ut om jag bara vetat.) Men budskapet gick fram.

Jag har inte sett att så många blev förargade över ÄB:s uttalande om beredskap för fred fast fred inte heller är okontroversiellt. Jag kommer ihåg, när jag var ung präst och vi skapade arbetsgrupper för fred, medan kalla kriget pågick, att vi då kunde betraktas som kommunistiska medlöpare till sovjetstaten som ville försvaga försvarsviljan i väst genom att understödja fredsrörelser.

Jag tänker också på att det inte talades särskilt mycket om fred när kriget i Gaza brutit ut efter Hamas terrorattack i höstas. Begrepp som då användes var "rätten att försvara sig" och "proportionellt våld". Det sa biskopar också. Och fortfarande är ordet fred inte särskilt frekvent. Vapenvila är också ett ord som nästan kan vara fel.

Det verkar som vi återigen är lite vilsna i vad vi ska säga. Krig eller fred. Vad vi vet är dock att antalet döda stiger för varje dag i både Ukraina och i Gaza och på Västbanken och lite varstans i världen. Och vi orkar knappt ta in antalet döda, speciellt inte när det gäller barn. Det är länge sedan jag såg att det skulle behövas 177 turistbussar för att ge plats åt lika många barn som dödats i Gaza. Barn som var någons älskade ögonsten precis som våra barn och barnbarn är för oss.

Jag hoppas att ÖB och ÄB oavsett vad de hade på sig frampå kvällen, satte sig ner och pratade vidare om hur man bereder sig på krig och samtidigt banar väg för fred. Och att fred inte bara är en hälsningsfras som kan användas både här och där och att ingen ska vara rädd för att tala om varaktig fred och rättvisa.

Jan-Olof Johansson

Fotnot:

Krönikan har varit publicerad, något annorlunda, i Smålandsposten där Jan-Olof Johansson är ständig krönikör sedan flera år.

Gunnar Weman in memoriam

Ärkebiskop emeritus Gunnar Weman har gått ur tiden in i evigheten i en ålder av 91 år. Under en tid, 2007-2011, var han Svenska Jerusalemsföreningens ordförande och alltid en god vän till Den Gode Herdens skola i Betlehem. I julas skrev han till mig: "Tack för Tidskriften. Den sköter ni med den äran. Det är nyttigt för alla att förstå att det också finns kristna palestinier."

Han betonade ofta den kristna närvarons betydelse i Det heliga landet och vikten av att verka för den. I sin avskedspredikan som ordförande den Fjärde söndagen efter Trettondag jul 2011 vid Svenska Jerusalemsföreningens årshögtid i Adolf Fredriks kyrka i Stockholm predikade han om lärjungarnas kamp i motvinden på Genesarets sjö. Han sa då bland annat apropå att många kristna palestinier har lämnat landet: "Andra stannar kvar i den materiella och politiska motvinden – och de om några behöver vår handfasta gemenskap genom något så enkelt som bland annat Den Gode Herdens skola i Betlehem."

Han gav sitt handfasta stöd till Den Gode Herdens skola genom sin erfarenhet som ledare med ett internationellt och ekumeniskt engagemang och fortsatte med att ge detta handfasta stöd efter sin ordförandetid och ofta höra sig för hur det var på skolan i Betlehem.

Det är i Betlehemsstjärnans ljus Svenska Jerusalemsföreningen ser honom och lyser frid över hans minne.

*Jan-Olof Johansson
som efterträdde honom som ordförande*

Foto: J-O Aggedal

Pilgrimsfärd för rättvis värld

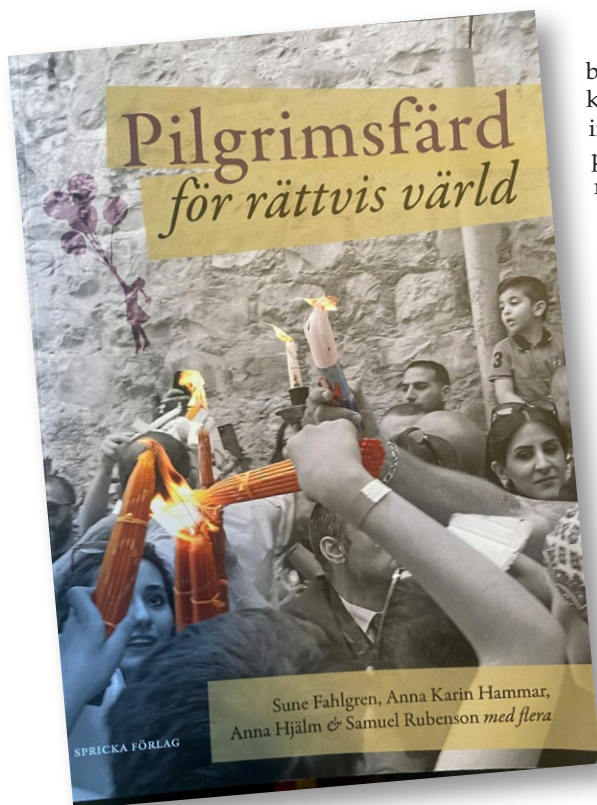
Det är en tung bok. Fylld av kunskap och erfarenheter förmedlat av både namnkunniga och kunniga kännare av Det Heliga Landet, en beteckning som används i boken och som ger en antydning om gränslöshet.

Boken är tung också då den vittnar om en tung verklighet och särskilt tydlig blir den då kristna palestinier kommer till tals i ett kapitel. Boken speglar särskilt dessas och kyrkornas situation i Israel, Jordanien och Palestina.

Att ambitionen med boken är hög märks. Här finns en gedigen genomgång av de kyrkor man möter på plats. En del känns igen från andra publikationer men här finns det samlat.

Uppslagsbok i kyrkokunskap

Denna del av boken hör också till dess särskilda värde och blir som en uppslagsbok i kyrkokunskap.

Men avsikten med boken är både att vara en guidebok och kanske än mer en handledning inför pilgrimsfärden, dock inte på vilket sätt som helst utan med särskilt medvetande om den verklighet som möter av okkupation, konflikter och fredssträvanden.

Det är ingen bok som man ligger i hängmattan och sträckläser. Det är snarast en bok som man sitter vid ett bord och studerar och sedan samtar om.

Det blir dock inte helt klart vem som är bokens adressat. I sin höga ambition tycks den försöka nå alla, oavsett vilket förhållande man har till pilgrimsfärden, med följden att den blir lite väl omfångsrik och svår att få ett samlat grepp om.

Förutom att den är fakaspäckad och erfarenhets-tung ger den också flera

praktiska informationer och tips för pilgrimsfärden. Vissa informationer är väl detaljerade och andra av den art att de när som helst kan bli inaktuella.

Ibland blir tonen lite mästrande men det är lätt att bli i detta land som så många upplever, om inte lovade, så förlovade med.

Något oklart är det hur kapitlet "Bönbok och gudstjänstliv" är tänkt. Böner och sånger är tryckta i spalt efter spalt. Denna layout och bokens storlek gör det svårt att använda den som sång- och bönbok när man ute på en plats. Men det går ju att klippa och klistra av det fina materialet och göra ett eget häfte som tas med på färden, om man nu får göra så?

Åtminstone ett kapitel är som en bok i boken, en egen liten pilgrimsbok, tänkvärd i sig. Den kanske man inte kan klippa ur men läsa hemma före eller efter färden, eller av den som aldrig kom i väg.

Det har sina sidor när flera författare ska få plats med sina bidrag och är kapabla att skriva var sin pilgrimsbok. Redaktörens uppgift kan bli svettig som en ökenvandring.

Det är en tung bok på flera sätt. Den tynger ner resväskan både för den som flyger, även om det finns förslag hur man kan undvika det, och ryggsäcken för den som ska vandra bland kullarna i Galiléen och upp genom Juda bergsöken till Jerusalem. Den väger nästan ett kilo.

Värdefull källa att ösa ur

Men bakom boken ligger en lovvärd prestation att samla både kunskaper och erfarenheter med både tyngd, saklighet och engagemang mellan två pärmar. Det är en värdefull källa att ösa ur för den som vill fördjupa pilgrimsfärden i öppenhet för människor man möter, andra kulturer och religioner i en situation som knappast låter sig beskrivas fullt ut även om många hjälps åt. Då blir det lätt en tung bok.

En liten pilgrimsbok att stoppa ner i fickan eller ryggsäcken kanske någon annan kan skriva med inspiration från denna bok om det inte redan finns någon sådan. Men frågan nu är när man kan göra en pilgrimsfärd igen på denna än mer blodbestänkta heliga mark.

■
Jan-Olof Johansson
Biskop emeritus i Växjö

Fotnot:

Anna Karin Hammar, Anna Hjälms och Samuel Rubensons m fl, Pilgrimsfärd för rättvis värld: Möten med kyrkorna i Israel och Palestina. Spricka förlag

swish®

*Så enkelt är det att ge ett bidrag till
Den Gode Herdens skola i Betlehem:
Swisha till 123 218 27 23!*

Alla pengarna går till skolan.

Nya ledamöter i Svenska Jerusalemsförenings styrelse

Ett välbesökt årsmöte i Hedvig Eleonoras församlingshem där domprost emerita Annika Anderbrant berättade om att vara ekumenisk följeslagare. Foto: LM Adrian

Vid årsmötet för Svenska Jerusalemsföreningen som hölls den 21 januari i samband med gudstjänst i Hedvig Eleonora kyrka i Stockholm valdes Daniel Uddling till ny ledamot. Samtidigt meddelades att Svenska kyrkan utsett Malin Andrén att efterträda Karin Axelsson Zaar.

Den nyvalda styrelsen: Fr v: Gudrun Norrfjärd, Jonas Agestam, Solveig Hannah, Malin Andrén, Jan-Olof Johansson, Monica Lövestam Adrian, Stig Norin och Kjell Jonasson. Daniel Uddling saknas på bilden. Foto: LM Adrian

Malin Andrén har arbetat på kyrkokansliet i Uppsala i fyra år i Mellanöstern- och Nordafrikateamet som ansvarar för Act Svenska kyrkans arbete med partnerorganisationerna i regionen och framför allt med partnerorganisationerna i Israel och Palestina. Gemensamt för Svenska kyrkans partners är att de arbetar för en rättvis fred och en framtid där israeler och palestinier kan leva fredligt sida vid sida. Malin har varit ekumenisk följeslagare i Palestina och Israel. Det var den erfarenheten som ledde henne till det engagemang hon har idag.

Daniel Uddling arbetade tillsammans med Göran Rask med projektet Walking to Emmaus, där ungdomar från Palestina, Sydafrika, Tyskland och Sverige med vandring som metod utbytte tankar om livet och tron. Vandringen ägde rum i Skara stift i samband med stiftets 1000 års firande 2014. Gruppen vandrade sedan i Det Heliga Landet 2015. I och med det besöket fick Daniel kontakt med företrädare för den Lutherska kyrkan i Palestina och Det Heliga Landet.

Daniel har tidigare arbetat på kyrkokansliet i Uppsala och internationella avdelningen, Sveriges Kristna Råd samt Göteborgs och Skara stift. Sedan 2016 arbetar han på Länsstyrelsen i Västra Götalands län på enheten för integrationsfrågor.

*Så enkelt är det att ge ett bidrag till
Den Gode Herdens skola i Betlehem:
Swisha till 123 218 27 23!*

*Din gåva behövs för
skolans verksamhet*

Tack, Göran Rask!

Göran Rask har gett stor del av sitt liv till att stödja det godas sak i Mellanöstern.

Nu vill vi från Svenska Jerusalemsföreningen framföra ett stort och varmt tack för att vi fått del av hans kunskap och klokskap och stora kontaktnät i Det Heliga Landet.

Han kom med i styrelsen först som Svenska kyrkans representant då han var Kyrkokansliets i Uppsala ansvarige för Mellanösternfrågor. När han lämnade den uppgiften fanns det en stark önskan att han skulle vara kvar i styrelsearbetet varför han valdes in på eget mandat.

Göran Rask avtackades av ordförande efter mångårigt arbete som skattmästare.

Göran, vi kommer att sakna dig i styrelsen och tackar dig varmt och innerligt för vad du gjort för Svenska Jerusalemsföreningens verksamhet både i Sverige och i Betlehem. Samtidigt är vi både glada och tacksamma för att ha dig kvar som Senior Advisor med allt det du kan och är.

Med säker hand har han hållit ordning på kassan och förvaltat tillgångarna väl så att Den Gode Herdens skola fått det den behövt för sin verksamhet.

Det är dock inte bara kassan han har skött utan också en stor del av kontakterna i Betlehem och Jerusalem har han tagit ett stort ansvar för. Med respekt har han tagits emot både av myndigheter och av enskilda. Allt beroende på stor kompetens och ett personligt starkt engagemang för skolan i Betlehem och folket i Palestina.

Han har nu lämnat sin plats i styrelsen men lovat att biträda med kassarutiner tills vi hittat en ordinarie efterträdare som skattmästare som är titeln på den som handhar kassan i föreningen. Han har även lovat att stå till styrelsens förfogande som Senior Advisor vilket styrelsen tacksamt har utsett honom till.

Jan-Olof Johansson
Ordförande

Fotnot:

I ett senare nummer av denna tidskrift i år kommer Göran Rasks engagemang och gärning presenteras närmare. Jonas Agestam har utsetts som t f skattmästare.

**VOLONTÄR
på Anafora?**

LUNDS MISSIONSSÄLLSKAP utlyser ett
resestipendium för dig som vill
vara volontär på Anafora
i Egypten i minst en månad.
Du söker det via Anaforas
Vänner i Sverige.
Välkommen med din ansökan till
anaforastipendiat@gmail.com
senast den 15 mars 2024.
Läs mer: www.uppdragmission.se

Vill du plocka oliver - på skolan?!

Den Gode Herdens skola har några olivträd på sin tomt. Oliverna plockas i slutet av oktober. Vill du vara volontär två, tre veckor i höst, besöka skolan och plocka oliver på skolan samt hos personer relaterade till skolan? Svenska Jerusalemsföreningen (SJF) bjuder på boendet och du betalar själv resa, försäkring och mat. Boendet är för en eller två personer som bor tillsammans i SJF lägenhet på sjukhuset. Sjukhuset ligger bredvid skolan.

Anmäl ditt intresse till Göran Rask, via e-post. Berätta lite om dig själv och varför du vill vara volontär, besöka skolan och plocka oliver i två tre veckor.
goran.rask@gmail.com

*Så enkelt är det att ge ett bidrag till
Den Gode Herdens skola i Betlehem:
Swisha till 123 218 27 23!*

Gåvor till Svenska Jerusalemsföreningen

Gåvor från 1 sept 2023 till och med 31 januari 2024

Jämfört med samma period 2022/2023

	31/1 2024	31/1 2023
Medlemsgåvor	29 350	31 500
Faddergåvor	75 375	76 525
Gåvor till skolan	420 409	430 267
Skolan, minnesgåvor	44 300	60 009
Skolan, födelsegåvor	45 550	32 850
Testamentsmedel	0	0
Gåvor till sjukhuset	4 050	250
Övriga gåvor	0	0
Kollekter	1 049 816	1 002 689
Summa:	1 668 850	1 634 090

MINNE

Ernst Gebhardt, Ulf Malmgren, Lennart Ljungqvist, Anders Kåhrström, Stefan Petrén, Anne Garlöv, Göte Persson, Göran Kedvall, Lennart Martinsson, Ingeborg Willke, Birgitta Knutsson, Gillis Broberg, Johan Backstad, Elisabet Trennemark, Ingrid Modéus, Karin Arnlund, Harry Nyberg, Lars Andersson, Lars Collmar, Gunilla Håkansson, Jörgen Pettersson, Gudrun Larsson, Solveig Ekström-Persson, Gunvor Landström, Marie Kjellström, Brith-Marie Pålman, Arved Arvedson, Susanne Grimheden

HÖGTIDSGÅVA

Ingegerd Åhlstedt, Leif Norrgård, Britta Olander, Lars Aldén, Inga-Lill Ahlnér, Anna Johansson, Gunilla Rosman, Christina Rydman Jönsson, Jean Larsson, Rita Fröberg, Birgitta Brattgård, Gunnar Stenbäck, Gun Ahrén, Ulla-Lena Bäckman, Thure Eneroth, Eva Svensäter, Kjell Johansson, Birgitta Weiryd, Hedda Gäverth, Karin och Bo Reimegård (guldbryllöp), Jimmy Henriksson, Elna Lundqvist, Marie Edquist, Magnus och Madelen Lindh, Barbro Johansson, Monica Håkansson, Gunnar Weman, Ragnhild Johansson, Sten Tyrberg, Gunnar Hallgren, Thomas Bernhard

Upprop för gåvor och kollekt till Betlehem

Den Gode Herdens svenska skola i Betlehem har 350 elever från 5 till 19 år. Trots krig och våld är skolan öppen och undervisningen pågår.

Skolans rektor Ruba skriver och berättar direkt från Betlehem:

"Våra elever inspirerar oss dagligen med sin beslutsamhet att fullfölja sina drömmar trots oddsan mot dem. Det enda som finns kvar för oss som palestinier är vår utbildning, som är den plattform som vi kan nå ut till världen på. Livet i skolan under krigstid är ett bevis på hur en god mänsklig anda kan skapa motståndskraft. Trots de utmaningar och hinder som våra elever och lärare står inför förblir vi orubbliga i vårt engagemang för utbildning och strävan efter en bättre framtid. Vi hoppas att världen och ni svenskar står solidariska med oss och vill vara förespråkare för våra barns rätt till utbildning och ett liv fritt från våld och förtryck."

Betlehem kan i dag inte besökas av pilgrimer och turister vilket slår hårt mot både stadens och invånarnas ekonomi. Behovet av stöd till skolan är därför nu ännu större. Tack för den gåva som du vill ge för att Svenska Jerusalemsföreningen ska kunna ge sitt stöd till god undervisning för barn och ungdom i Fredsfurstens födelsestad Betlehem.

I Fastetid 2024

Växjö

Jan-Olof Johansson, ordf, biskop emeritus

Floda

Guðrun Norrffjárd, sekreterare

Norrköping

Jonas Agestam, t f skattmästare

Kollekten kan sättas in på Svenska Jerusalemsföreningens konto:

Bg 401-3330 eller pg 2069-3

Du kan som enskild också ge din kollekt och swisha till 123-218 27 23, Svenska Jerusalemsföreningen. Du behöver inte skriva något på "Meddelande" – alla pengar går till skolan.

Vill du bli regelbunden stödjare ("fadder") till Den Gode Herdens Skola i Betlehem?

Det går till så här: Du ger ett belopp till skolans verksamhet en gång per månad eller kvartal eller med den frekvens som passar dig. Beloppets storlek avgör du själv.

Som regelbunden understödjare får du, utöver tidskriften, ett särskilt brev från skolan två gånger per år. Där skriver rektor, lärare och ett par elever och berättar om vad som är aktuellt just då.

Vill du bli regelbunden stödjare, meddela det genom att skicka en e-post till Ulla-Stina Rask på sydvind@gmail.com eller via brev till **Arrendegatan 16, 44156 Alingsås.**

(När du skickar in dina gåvor, märk med "Faddergåva" när det är ditt regelbundna stöd som avses!)

Ja, jag vill bli fadder:

Stort tack för ditt stöd!

Namn

Adress

Tel..... E-post.....

B Posttidning

Ej retur

Avsändare:
Svenska Jerusalemsföreningen
Klostergatan 11 B
352 31 Växjö

Glöm inte att meddela ny adress när ni flyttar!

Adressändringar ska gå till sydvind@gmail.com
Om ni inte använder epost: Arrendegatan 16, 44156 Alingsås

Adresser i Det Heliga Landet

Vår skola i Betlehem har adressen: The Good Shepherd's Swedish School,
P.O.B. 64, Betlehem, via Israel. Tel och fax Betlehem 00 972-2-2742204.
Beit Jala Governmental Hospital, P.O.B. 67, Betlehem, via Israel.
E-post till skolan: gsss@p-school.ps
Föreningens representant i Det Heliga Landet är Solveig Hanna:
E-postadress: solveighanna@gmail.com

Adresser i Sverige

Svenska Jerusalemsföreningens hemsida: www.jerusalemsforeningen.se

Ansvarig utgivare: Jan-Olof Johansson (ordf), Klostergatan 11 B, 352 31 Växjö,
tel: 070-541 58 57, e-post: jano.johans@gmail.com

Sekreterare: Gudrun Norrfjärd, Lärkvägen 10, 448 35 Floda,
tel: 0702-22 24 49, e-post: gudrun@norrfjard.com

Redaktör för tidskriften: Lars Micael Adrian, Stora Tvärgatan 35,
223 52 Lund, tel: 0727-43 82 41, e-post: modgun@telia.com

**Ansvarig för faddergåvor/regelbundna givare och adressregister och
utskick av gåvoblanketter:** Ulla-Stina Rask, Arrendegatan 16,
441 56 Alingsås, tel: 070-656 34 67, e-post: sydvind@gmail.com

Lundakretsen:

Kristina Lindström, Nyckelkroken 15, 226 47 Lund, tel 070-213 66 07,
e-post: kristina.lindstrom@aggedal.se

Årsavgiften, som ger rättighet att få tidskriften är 150 kr/år.
Ständigt medlemskap kostar 750 kr.
Plusgiro 20 69 - 3 • Bankgiro 401-3330 • Swish 123-218 27 23
ISSN 0346-2307